

Rimbo

Norrtälje kommun, Stockholms län

Översiktlig kulturmiljöutredning 2018-12-07

Nyréns Arkitektkontor

Innehåll

Inledning

Upplägg	3
Syfte	3
Metod	3
Om kartläggning av bebyggelsen	3
Kulturhistoriskt skydd	3
Riksintresse	3
Fornlämningar	3

Övergripande historik

Äldre historia	4
Rimbo som stationssamhälle	4
1900-talets Rimbo	4

Bebyggelseutveckling - kartsekvens

1838	6
1901	7
1920	8
1927	9
1952	10
1960	11
1971	12
1977	13
2018	14

Bebyggelseutveckling - Flygbildsekvens

1936	15
1950	16
1965	17
1975	18

Bebyggelsemiljöer

Framväxt och utbredning	19
Agrar bebyggelse 1800-tal och tidigare	20
Karaktärsdrag	20
Tidigt 1900-tal	21
Karaktärsdrag	21
1940- till 1950-tal	22
Karaktärsdrag	22
1960-tal	23
Karaktärsdrag	23
1970-tal	24
Karaktärsdrag	24
1980- till 1990-tal	25
Karaktärsdrag	25
2000- till 2010-tal	26
Karaktärsdrag	26
Industrimiljöer	27
Karaktärsdrag	27

Rimbos kulturhistoriska karaktär och fortsatta utveckling

Utgångspunkter	28
Landskap och topografi	28
Bebyggelse och stadsplan	28
Riktlinjer	28
Landskapet	28
Planstruktur	28
Bebyggelse	28
Industri- och handel	28

Källor

Litteratur	29
Lantmäteriet	29
Arkiv	29
Rapporter och handlingar	29
Övrigt	29

ÖVERSIKTLIG KULTURMILJÖUTREDNING RIMBO

Beställare: Norrtälje kommun, genom Anton Tornkvist

2018-12-07

Nyréns kulturmiljö
Maria Wannberg, byggnadsantikvarie (uppdragsansvarig)
Mattias Eklund, byggnadsantikvarie

Fotografier är där inget annat anges tagna av Nyéns.

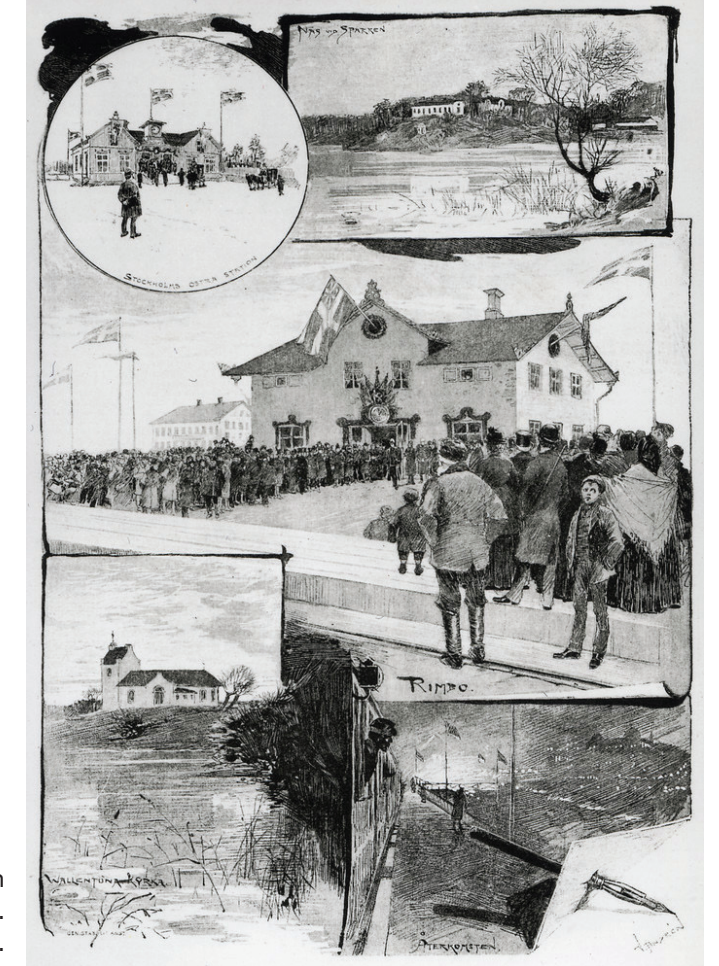
Övergripande historik

En av många milstolpar i Sjuhundra härad. Denna står i anslutning till området Asplund, strax söder om Rimbo. I bakgrunden skymtar den gamla gården Bergby, med anor från medeltiden.

Rimbo stationsområde 1966. Bild: Järnvägmuseets samlingar.

Vykort med teckning från invigningen av stationen 1885. Bild: Järnvägmuseets samlingar.

Äldre historia

Uppland har varit befolkat i tusentals år och i landskapet finns många lämningar från bl.a. järnåldern. I Rimbo socken återfinns flera runstenar och en står vid den medeltida sockenkyrkan Rimbo kyrka. Namnet Rimbo förekommer i några varianter fram till slutet på medeltiden då området kallas Rimbo socken och det äldre ”Rimbo herad” försvinner successivt. Trakten har varit jordbruksbygd under mycket lång tid. Byarna och gårdarna i socknen har lång historia och flera är kända sedan medeltid. Fyra av byarnas i Rimbo socken, Håsta, Viby, Tomta och Asplund blev så småningom samhället stationssamhället Rimbo.

Rimbo som stationssamhälle

Den tidigare arrendemarken under Ekebyholm gav att den första utbyggnadsfasen under slutet på 1800-talet skedde på godsets mark. De första byggnaderna i Rimbo som uppfördes i samband med järnvägens framdragning, bl.a. ett apotek, var därför på privat initiativ.

Nu började också jordbruken i Håsta och Viby avvecklas. Spårområdet och de första byggnaderna hamnade inom Håsta by. Tidigare hade kyrkan och kyrkbyn varit den samlande punkten men nu försvann både gästgiveriet och tingstället. Istället byggdes Rimbo hotell vid stationen. År 1883 blev Rimbo anhalt på sträckan Länna - Norrtälje. Bara ett år senare hade Rimbo fått en egen järnvägslinje till Stockholm och stationsbyggnaden uppförs.

1900-talets Rimbo

Till en början hyrde de nya invånarna i stationssamhällets tomterna av Ekebyholm. När marken började säljas uppstod behovet av någon form av stadsplanering och en provisorisk stadsplan upprättades 1901. En laga kraft-vunnen stadsplan kom först 1920. Då hade Rimbo stationssamhälle blivit Rimbo municipalsamhälle vilket var en helt annan sak. Ett municipalsamhälle var en avsevärd statushöjning för orten.

Med utnämnannde till municipalsamhälle 1915 genom-

gick Rimbo även den administrativa förändring som utgjorde en tydlig start på ett modernare och stadslikt samhälle. Samhället var nu mer självständigt med egna regleringar och också en tydlig fysisk gräns. Med skattemedel fanns det möjlighet till ex. ny allmän gatubelysning. I slutet av 1910-talet skedde en utbyggnad av avlopp och en transformatorstation byggdes. Några år senare inrättades ett fast brandväsen.

Under de efterföljande decennierna fortsatte Rimbo att växa. En stor efterlängtat idrottsplats anlades 1930. Den kom även att användas för dans och uppträdanden och fick namnet Arkadien. Köpmangatan anlades för att järnvägen hade skurit av den gamla landsvägen. De viktiga samhällsfunktionerna byggdes ut, med kommunalt vatten 1940 och ett reningsverk 1960.

En stor förändring skedde när godstrafiken på järnvägen lades ned 1967, för att några år senare följas av persontrafiken.

Centrum genomgick större en ombyggnad i början av 1970-talet då flera äldre byggnader revs och nya låga byggnader med centrumfunktion, bland annat tillkom systembolag. Efter att järnvägslinjerna lagts ner togs spåren bort och på det stora spårområdet byggdes ett stort antal bostäder under 1980- och 1990-talen. I centrum uppfördes en ny centrumbyggnad med bostäder, mataffär och badhus.

Under de senaste decennierna har framförallt mer bostadsbebyggelse tillkommit, i form av villor och flerbostadshus, varav en del har uppförts som förtätningsprojekt i centrala orten.

>> Historik

Bilder från Järnvägmuseets samlingar.

Högst upp till vänster: Vykort med apoteket och stationsbyggnaden, ca 1900.

Bild i mitten: Vykort med kolorerad bild från Stockholmsvägen, ca 1930.

Längst ned till vänster: Vykort med bild från Stockholmsvägen, ca 1950.

Stor bild till vänster: Rimbo station, 1965.

Bild i mitten, nedre rad: Uppställning med järnvägspersonal framför stationsbyggnaden, 1915.

Liten bild nedan: Lokstallarna, 1932. Fotograf Sven Nygren.

Bebyggelseutveckling - kartsekvens

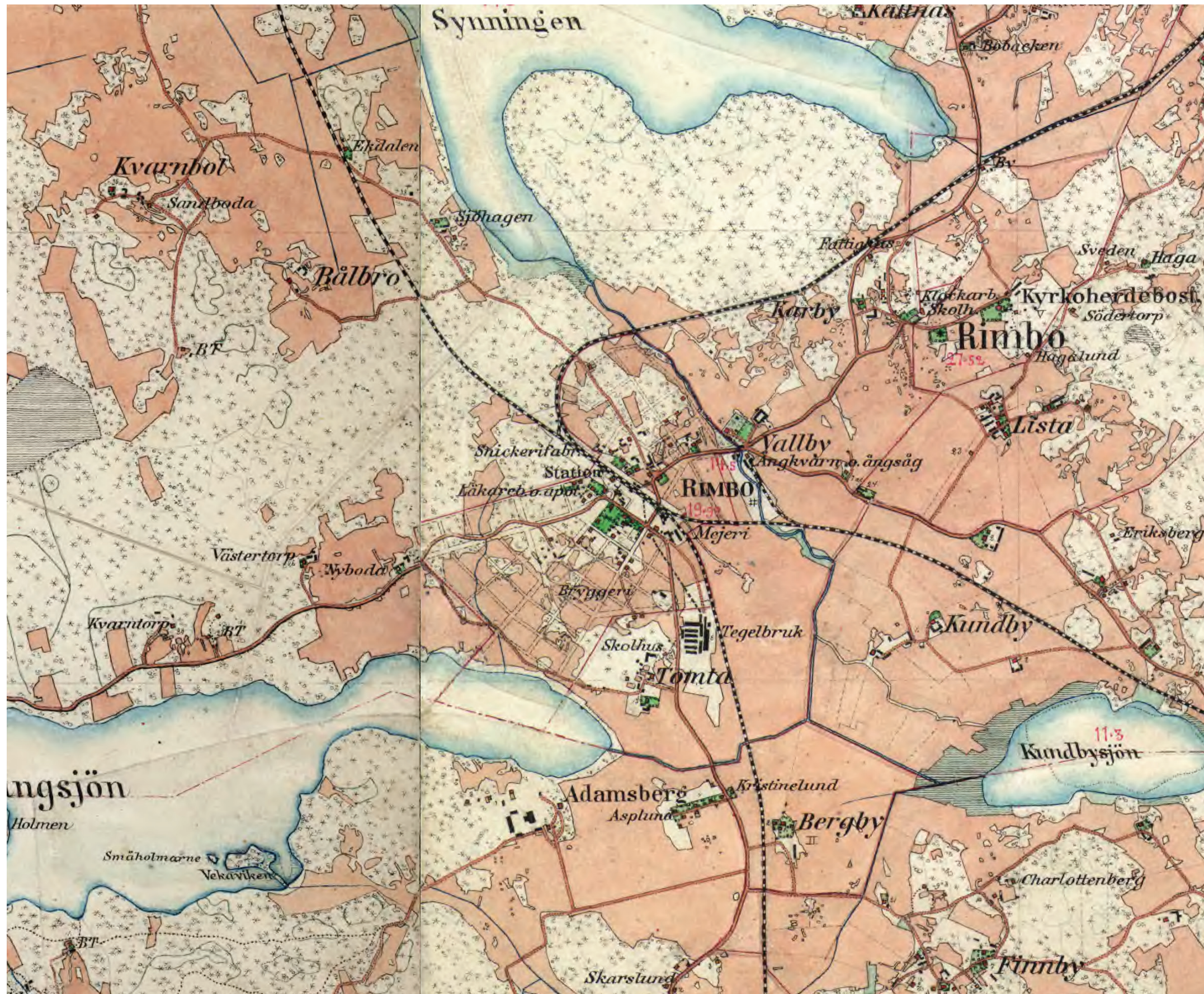
1838

Karta över Rimbo socken, Lantmäteriet.

Rimbo är vid denna tid fortfarande en utpräglat agrar socken som domineras av de gårdar och torp som fortfarande finns kvar eller har givit namn till de nya stadsdelar som anlagts i deras ställen; Bålbro, Tomta, Wallby, Håsta med flera. Mellan de två sistnämnda låg gästgivaregården. Kundby var vid denna tid den största byn i socknen med 12 jordbruksfastigheter belägna intill varandra fram till laga skiftet då 10 av dem flyttades ut från byn.

Vallby kvarn, strax österut, var en central del av byn i flera hundra år. I slutet av 1800-talet fick kvarnen en betydligt utökad kapacitet tack vare att kraftkällan byttes från vatten till ånga. Efter en del missöden stod den nya kvarnen färdig 1889.

>> Bebyggelseutveckling - kartsekvens

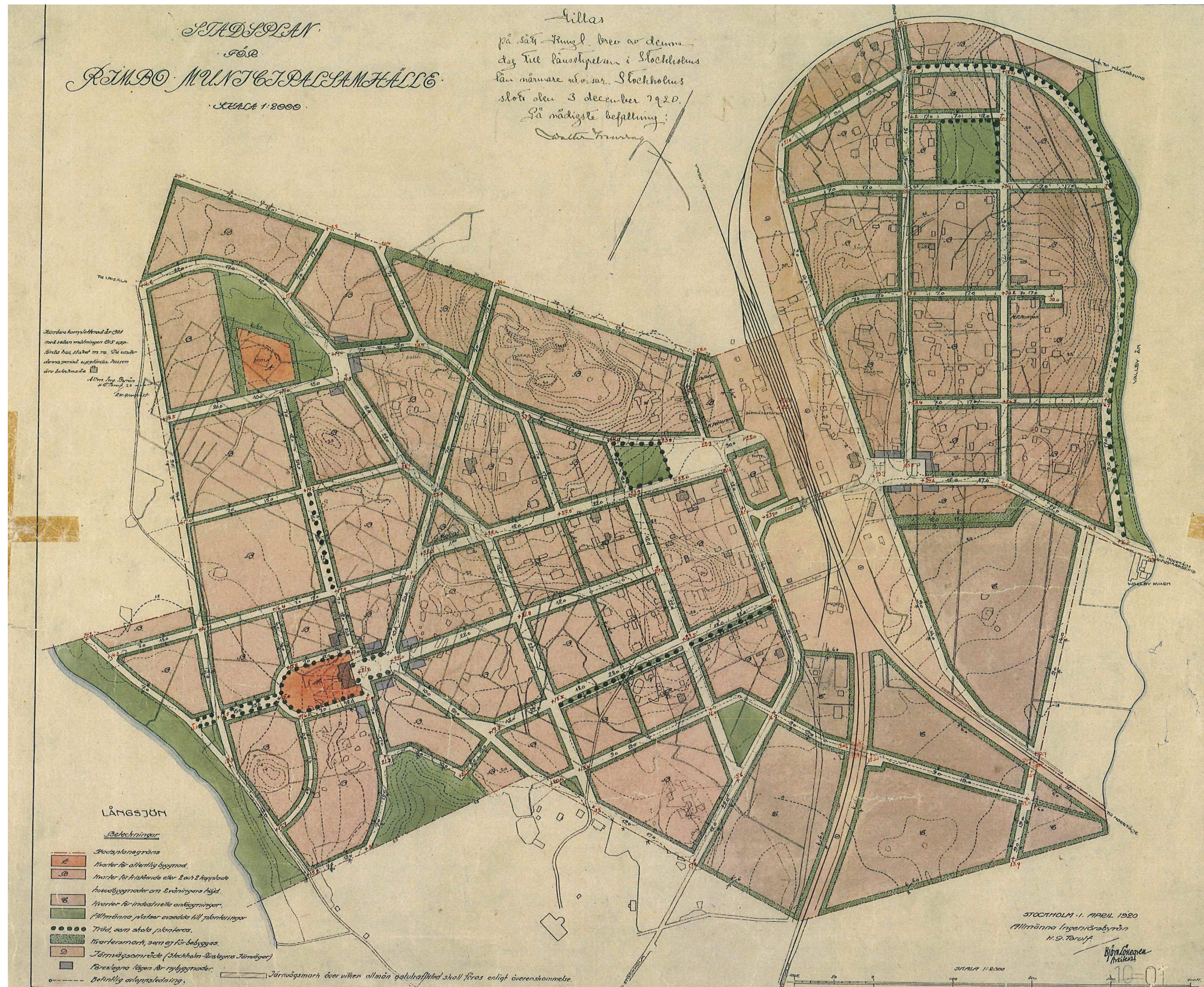
1901

Häradsekonomska kartan, Lantmäteriet.

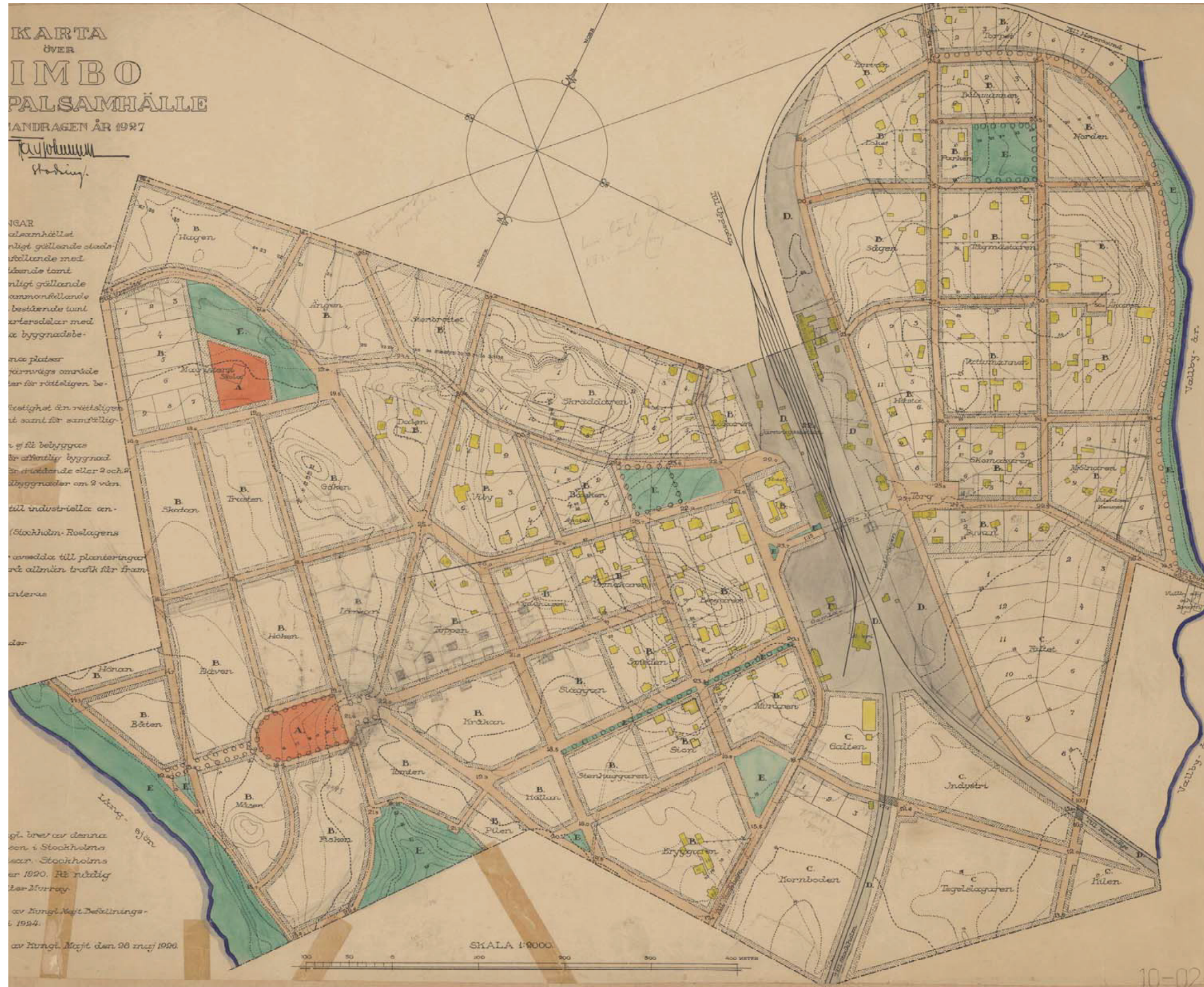
En provisorisk stadsplan fastslogs 1901 och de planerade kvarteren är utmärkta på kartan. Vid det gamla sockencentrat vid kyrkan ligger skolan, kyrkoherdebostället, klockarebostaden och fattighuset men det är i anslutning till stationen som det nya samhället har börjat växa upp.

Rimbo är vid denna tid en relativt ung industriort och i anslutning till järnvägen finns ett tegelbruk, en snickerifabrik, mejeri, ångkvarn och en såg. Tegelbruket, vars stora ugn byggdes 1898, var i bruk fram till 1969.

>> Bebyggelseutveckling - kartsekvens

>> Bebyggelseutveckling - kartsekvens

1927

Karta över Rimbo municipalsamhälle

En ny stadsplan ligger som ett raster över den äldre spretigt placerade bebyggelsen. Municipalsamhällets gränsdragning är knivskarp mot det omgivande landskapet. I själva verket tog det lång tid innan stadsplanens kvarter hade fyllts med ny bebyggelse och gatudragningarna var läsbara. Spårområdet upptar en stor yta av den centrala delen av samhället.

Vid den här tiden är Rimbo municipalsamhälle fortfarande mycket lantligt till sin karaktär.

>> Bebyggelseutveckling - kartsekvens

1952

Ekonomiska kartan, Lantmäteriet.

På de dryga femtio år sedan den förra kartan upprättades har Rimbo byggts ut med i huvudsak småhus. 1944 bildades Rimbohus (nuvarande Roslagsbostäder) vilket kom att få en stor påverkan på ortens bebyggelseutveckling. Ett större antal villatomter är planerade på Vallbys ägor, vilka dock inte kom att byggas.

Ett flertal industrier har etablerats i anslutning till järnvägen, däribland det stora mejeriet vars byggnad uppfördes 1938. I samband med att tågtrafiken elektrifierades breddades bangården i Rimbo under 1945-46. Uppsalavägen har även fått en rakare dragning mot väster efter Nyboda.

Samma år som kartan upprättades uppgick Rimbo i Sjuhundra landskommun. Municipalsamhället upplöstes 1957.

>> Bebyggelseutveckling - kartsekvens

1960
Ortofoto, Lantmäteriet.

Det stora planerade villaområdet på Vallbys ägor norr om gården som är utritat på föregående karta har ännu inte byggts.

Mejeriet, vars moderna byggnad uppfördes 1939, lade ner driften 1959 och byggnaden kom istället att hysa annan verksamhet.

>> Bebyggelseutveckling - kartsekvens

1971

Ortofoto, Lantmäteriet.

1960-talet innebar en förhållandevis stor expansion av orten med ett flertal villaområden och flerbostadshus. Det första s.k. Bananhuset färdigställdes året innan fotografiet är taget. Utbyggnaden av villaområdet vid Bålbro var påbörjad och Bålbroskolan stod färdig 1969.

Godstrafiken lades ner 1967, persontrafiken 1969.

Landstingstvätten etablerades 1965 vilken bidrog till en stor inflyttning till kommunen.

Annat som tillkommit är ålderdomshemmet och reningsverket, som lokaliserades i anslutning till det gamla tegelbrukets tomt.

I samband med kommunreformen 1971 uppgår Rimbo i Norrtälje kommun.

>> Bebyggelseutveckling - kartsekvens

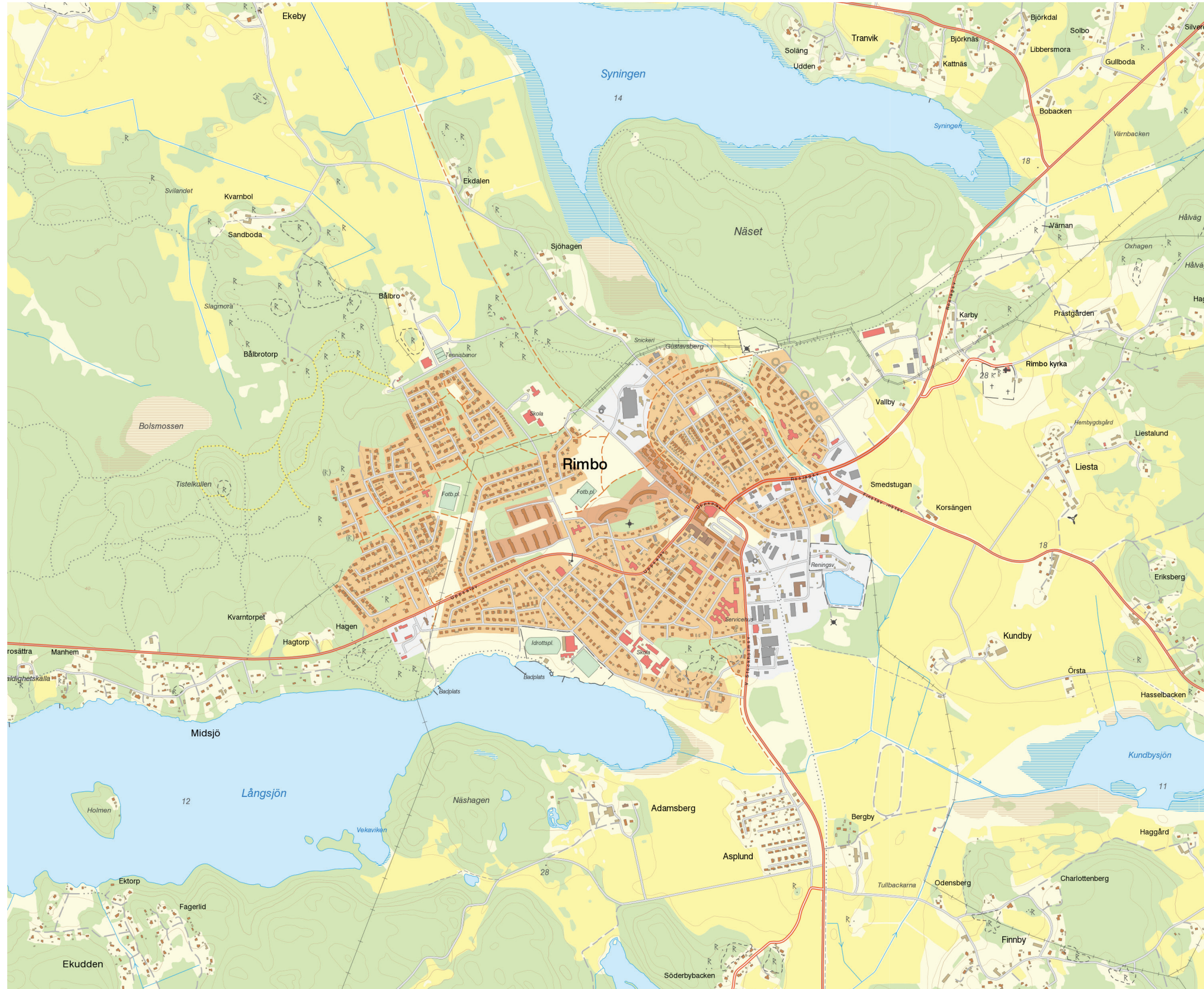
1977

Ekonomiska kartan, Lantmäteriet.

Järnvägen började successivt avvecklas från 1960-talet och framåt. 1977 var enbart linjen Rimbo - Kårsta fortfarande aktiv till dess den lades ned 1981. Viadukten som gick över järnvägsspåren mitt i orten revs 1988.

Utbyggnaden av villaområdet vid Bålbro var nu färdig samt det andra "bananhuset" vid vattentornet har uppförts. Även de nya centrumhusen, vilka ersatte äldre bebyggelse, finns med.

>> Bebyggelseutveckling - kartsekvens

2018

Tätortskarta, Lantmäteriet.

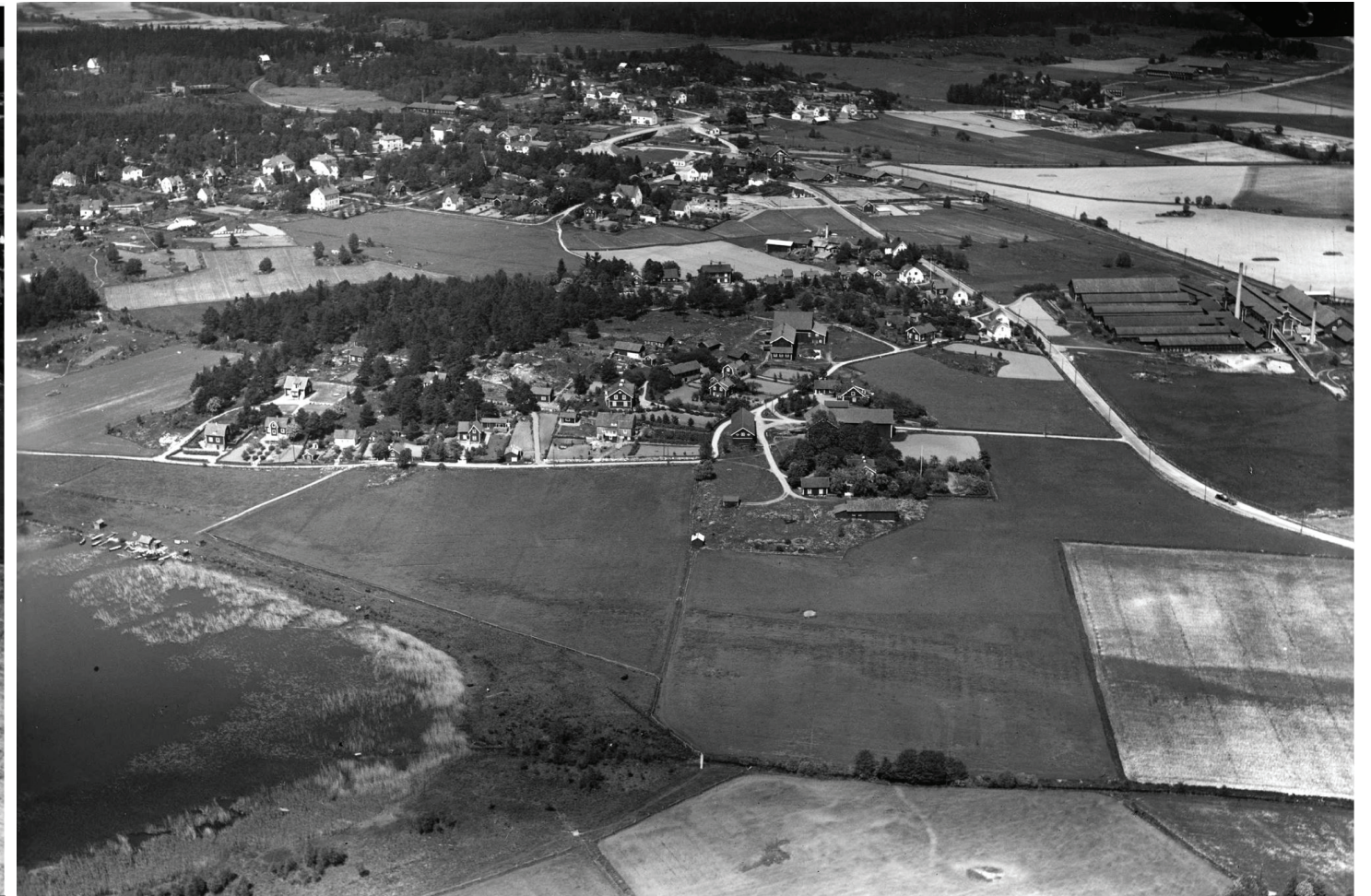
Centrum har byggts ut på 1990-talet med nytt badhus och nya byggnader längs Köpmangatan. Bålbroskolan började rivas 2015 och en ny skolbyggnad är i skrivande stund under uppförande.

Bebyggelseutveckling - Flygbildsekvens

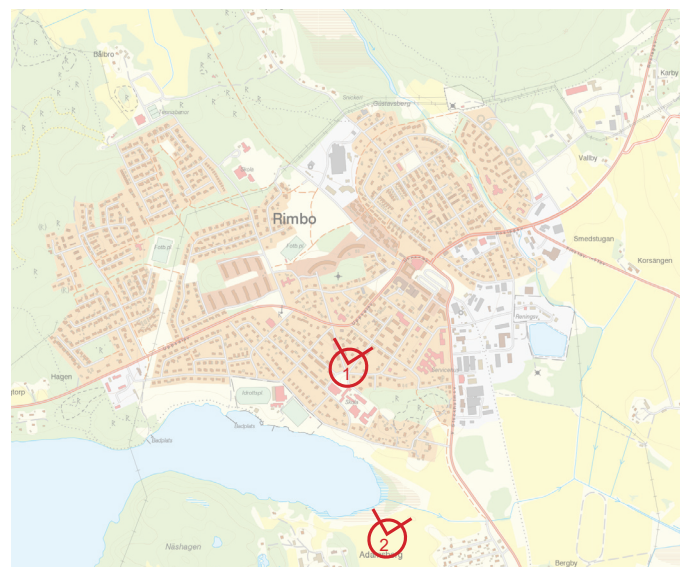
1936

1. Fotot är taget från sydväst. Uppsalavägen med dess sekelskifteshus dominerar bildens vänstra del. Bild: Stockholms läns museum.

2. Fotot är taget från söder. Närmast i bild syns Tomtas bebyggelse samt de egna hem som tillkommit i början av seklet längs nuvarande Tomta Backe. Till höger i bild syns tegelbruket, i bruk till 1969. Bild: Stockholms läns museum.

>> Bebyggelseutveckling - Flygbildsekvens

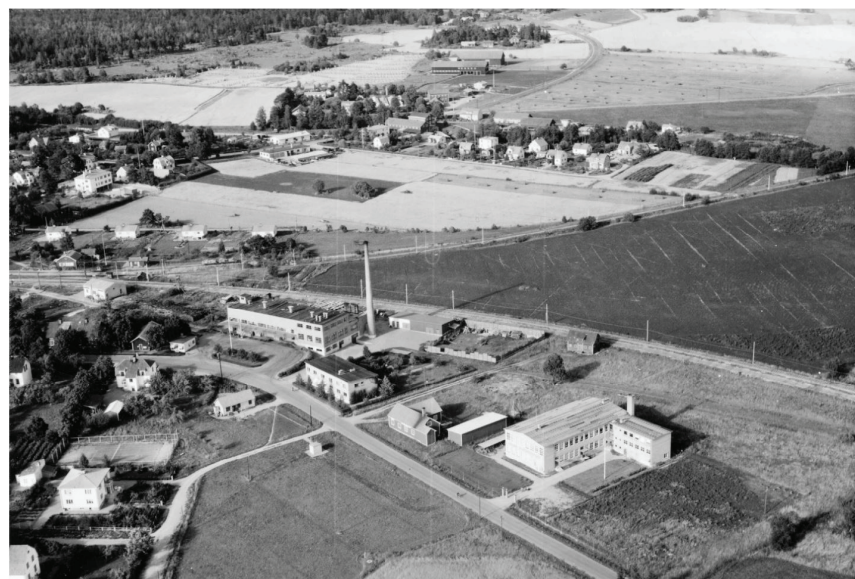
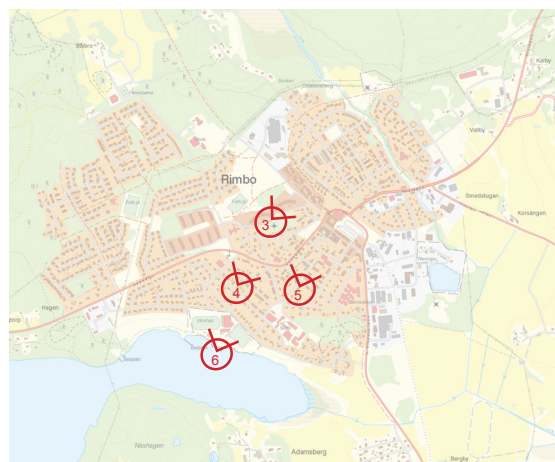
1950

3. Vy mot nordost. I borte delen av bilden ligger Vallby. Bild: Ahrenbergs flyg. Stockholms läns museum.

4. Till höger i bild syns flerbostadshusen vid Centralvägen under uppförande. Bild: Ahrenbergs flyg. Stockholms läns museum.

5. Centralt i bild syns mejeriet. Bild: Ahrenbergs flyg. Stockholms läns museum.

6. Närmast till höger i bild syns Långsjöskolan. Bild: Ahrenbergs flyg. Stockholms läns museum.

>> Bebyggelseutveckling - Flygbildsekvens

1965

7. Långsjöskolan med nyttillkomna tillbyggnader. I fonden syns idrottsplatsen. Bild: Ahrenbergs flyg. Stockholms läns museum.

8. Vy mot sydväst. Bild: Ahrenbergs flyg. Stockholms läns museum.

>> Bebyggelseutveckling - Flygbildsekvens

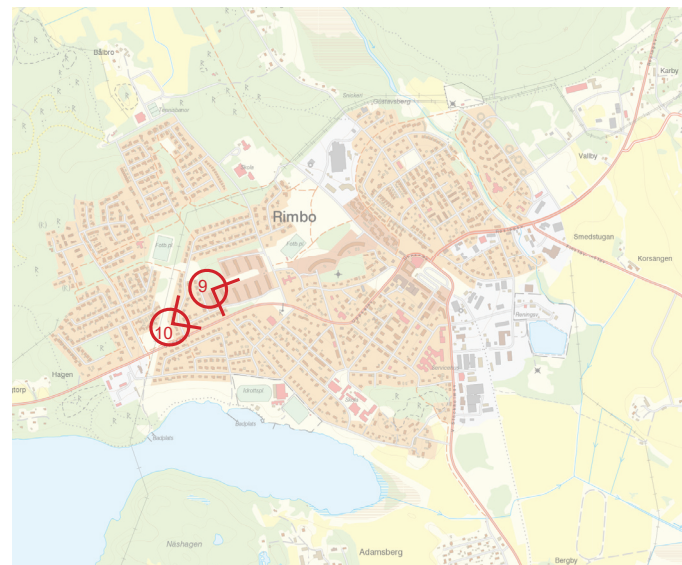
1975

9. Kornsnigen Rånäsvägen-Uppsalavägen i förgrunden. Det öppna vattnet i fonden till vänster tillhör reningsverket. I nedre vänstra hörnet ligger nuvarande Skarsjö förskola. Bild: Ahrenbergs flyg. Stockholms läns museum.

10. Centralt i bild syns HSBs flerbostadshus i kv Marknadshagen, uppförda under 1960-talet. Bak i bild syns "bananhusen" från 1970-71 och vattentornet. Den röda ekonomibyggnaden bortanför dessa tillhör Vallby (i nuläget riven). Bild: Ahrenbergs flyg. Stockholms läns museum.

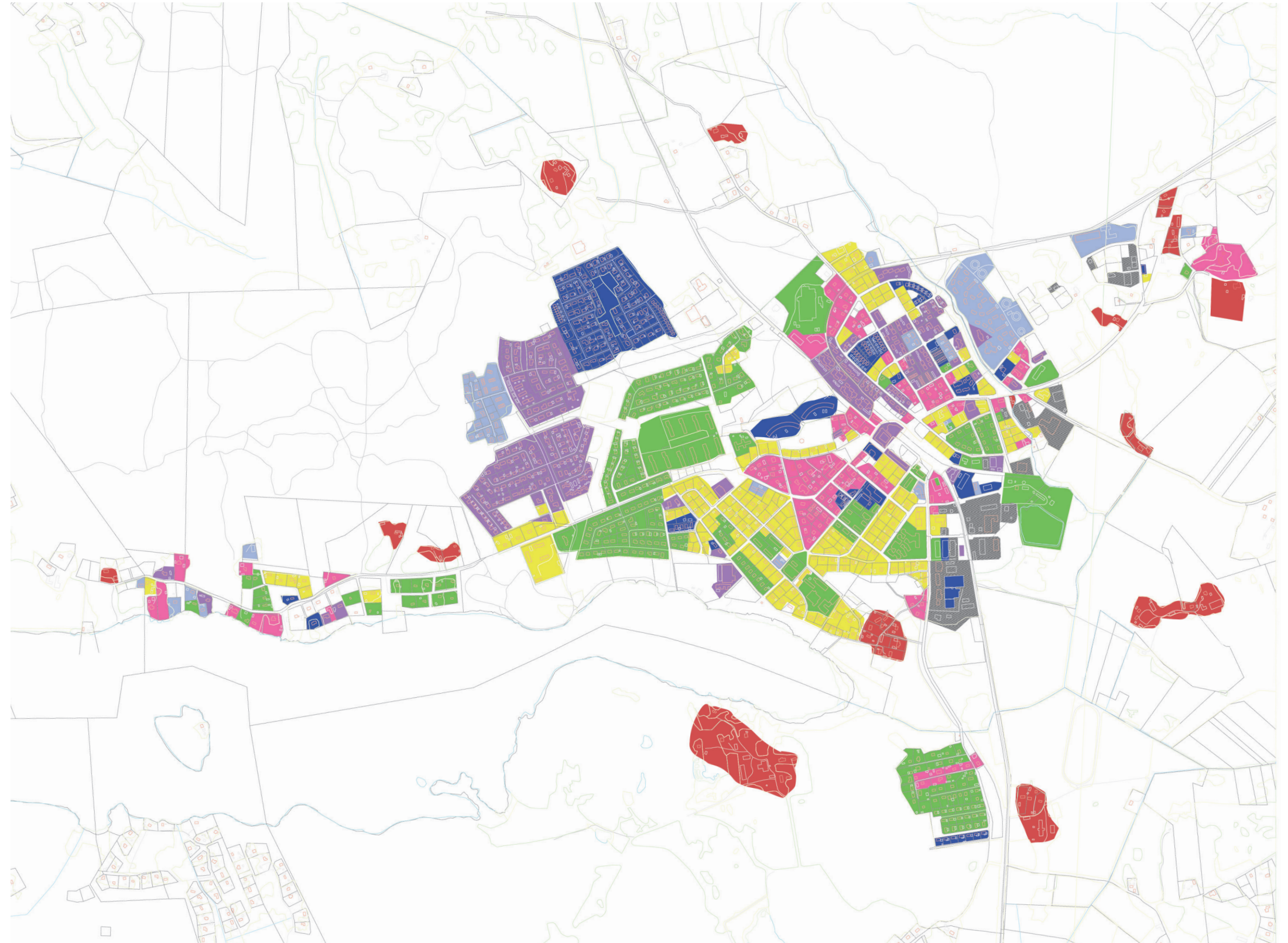
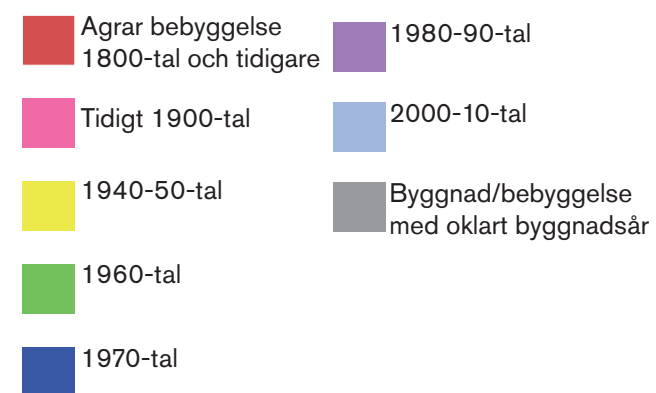
Bebyggelsemiljöer

Framväxt och utbredning

Rimbos utveckling tydliggörs genom att studera hur bebyggelsen växer fram ur bysamhällena närmast Långsjön i socknen. Både befolkningsökning och samhällets statusförändringar gentemot sin omgivning är läsbara i bebyggelsens kronologiska och kontinuerliga utbredning. En kartläggning av bebyggelseutvecklingen är central för förståelsen av ett samhälles historia och målsättningar.

Pedagogiskt är läsbarheten bäst illustrerad grafiskt och har här delats upp i tidsperioder om ett eller fler decennier. Påtagligt framträder hur Rimbos centrala delar har en hög grad av blandad bebyggelse men i ortens västra delar har större sammanhängande områden uppförts.

Kartläggningen är översiktlig. Färgmarkeringen anger fastighetens huvudbyggnads byggnadsår. I undantagsfall har äldre eller yngre uthus markerats med annan färg där det gått att belägga byggnadsåret. Större markerade områden kan ha inslag av äldre/yngre bebyggelse som inte markerats separat.

>> Bebyggelsemiljöer

Agrar bebyggelse 1800-tal och tidigare

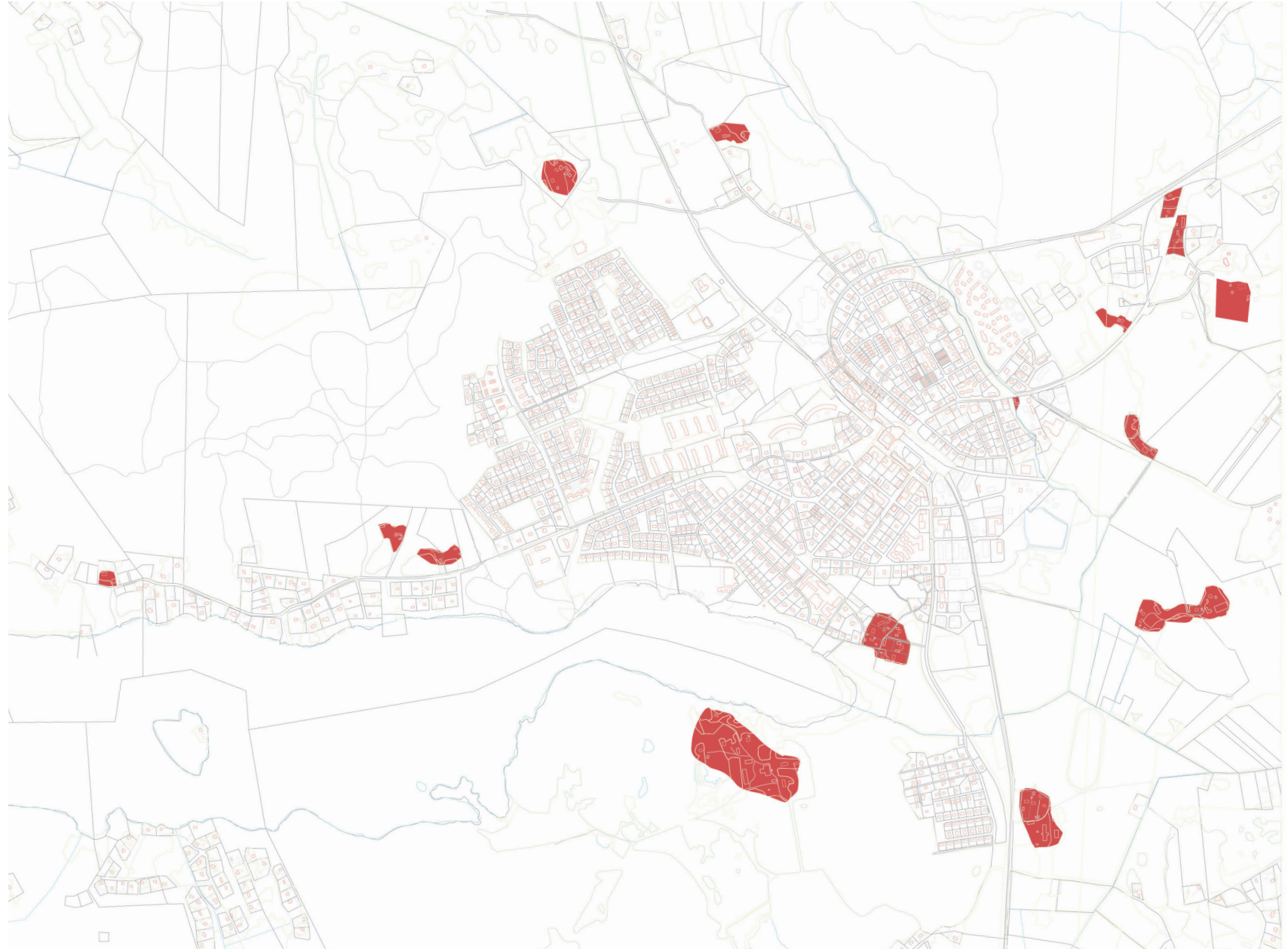
Rimbo var en utpräglad agrar miljö fram till slutet av 1800-talet, vilket fortfarande är påtagligt i ortens utkanter. Tomta och Vallby byar omvandlades successivt till det som idag är centrala Rimbo. Socknen genomgick flera förändringar under 1800-talets andra hälft och samhället utvecklades stegvis mot ett stationssamhälle.

Den medeltida stenkyrkan var med sin storlek och byggnadsmaterial en tydlig markör för kungens och kyrkans makt i äldre tid. Rimbo sockenkyrka är en del av den rika mängd medeltida kyrkor i Uppland.

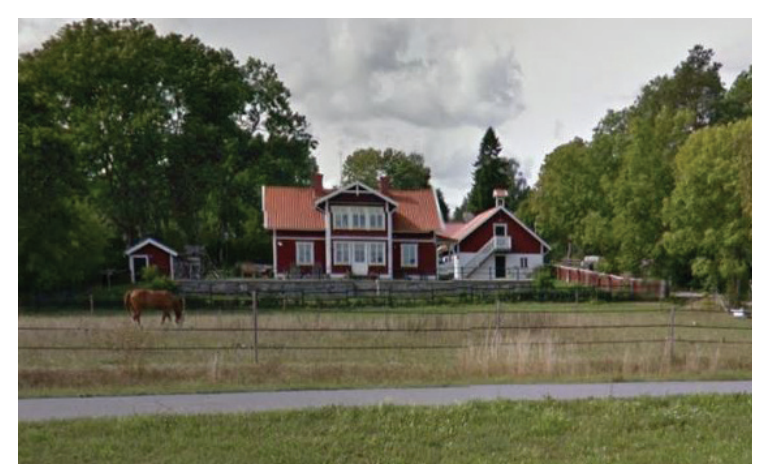
Karaktärsdrag

En stor del av de bevarade jordbruksmiljöerna har en påtagligt lantlig karaktär med intakt gårdsstruktur, med stora uppväxta träd och äldre ekonomibyggnader med bevarade karaktärsdrag.

Traditionella byggnadsmaterial och tekniker präglar dåtidens byggnader: timmerstomme, träpanel, rödfärgade fasader och tegeltak är typiska.

Till höger: Rimbo medeltida kyrka. Mitten: Vid kyrkan och den gamla kyrkbyn uppfördes år 1897, en ny stor skola - Kyrkskolan - som senare blev församlingshem. Längst till höger: En av gårdarna i Tomta by, vid infarten till Rimbo söderifrån. Bild: Google street view.

>> Bebyggelsemiljöer

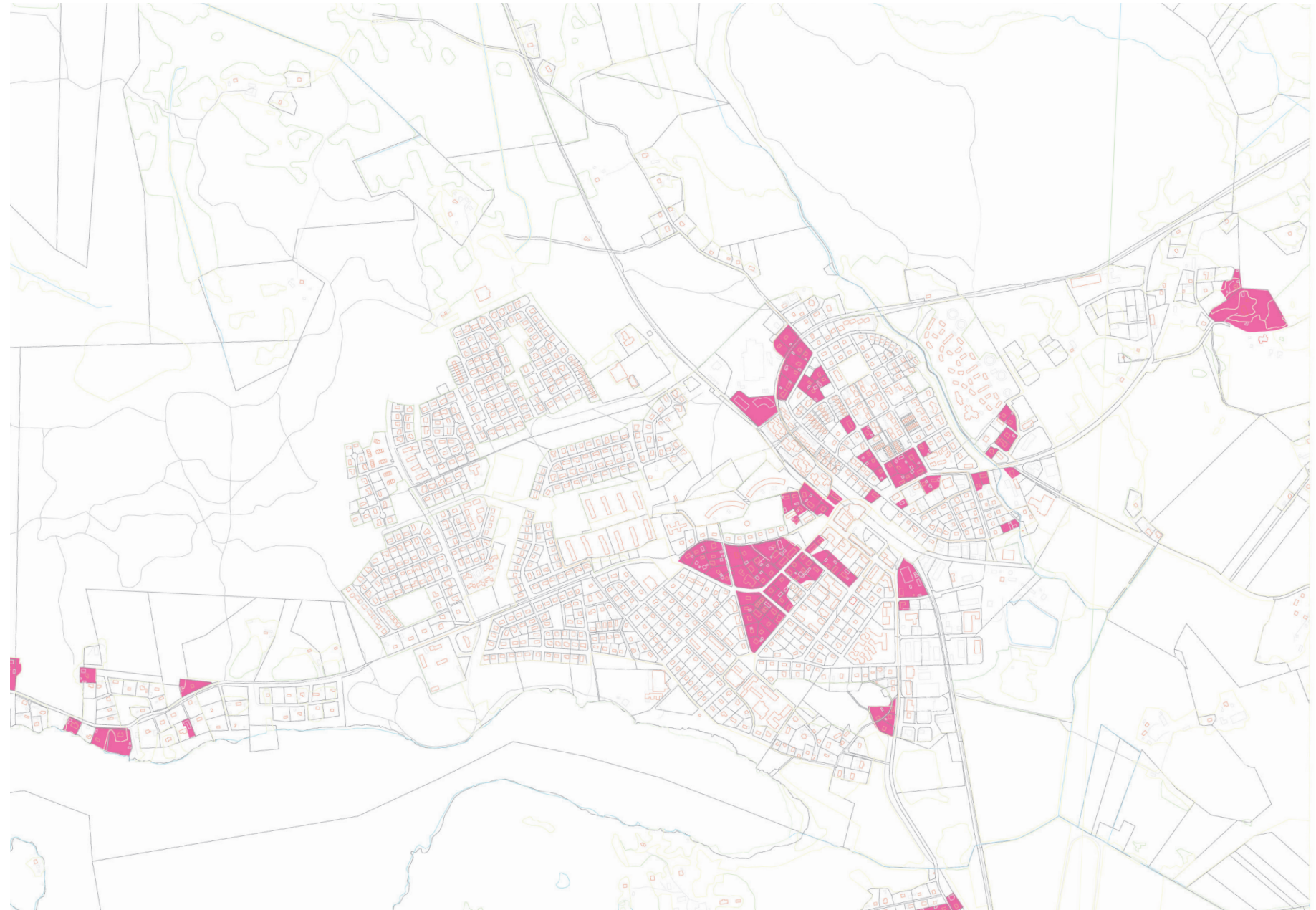
Tidigt 1900-tal

Centrum utvecklades och stationssamhället växte fram kring järnvägsstationen. Många förhållandevis stora och påkostade villor manifesterar ortens nya betydelse.

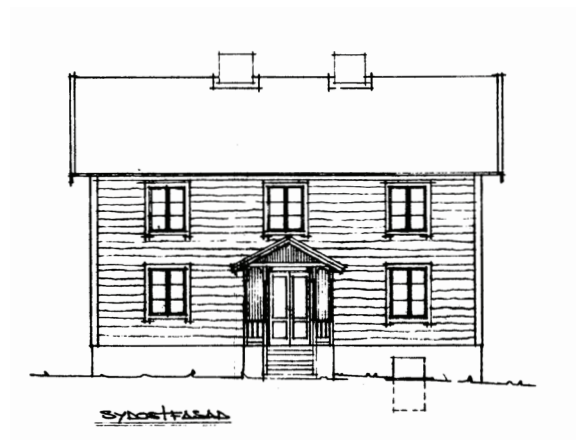
Idrottsplatsen invid sjön Långsjön tillkom kring 1930 efter många års tillfälliga platser för den lokala idrottsföreningen. Platsen kallades Arkadien och var också en lokal festplats.

Karaktärsdrag

Bebyggelsen är huvudsakligen uppförd i trä och har en hög grad av tidstypisk detaljering. Många byggnader har samma utformning som det sena 1800-talets bebyggelse. Jugendstilen ger avtryck i bostadshusen och skapar en variation och asymmetri som inte fanns tidigare. Nytt är de vita reveterade fasaderna som också visar på samhällets nya status.

Till höger: Enkel tvåvåningsbyggnad med en förstukvist som förhöjer den i övrigt arkitektoniskt enkla karaktären. Mitten: En av de äldsta villorna på höjden ovan Köpmangatan. Längst till höger: Det miljöskapande flerbostadshuset vid Uppsalavägen uppvisar tidstypisk arkitektur.

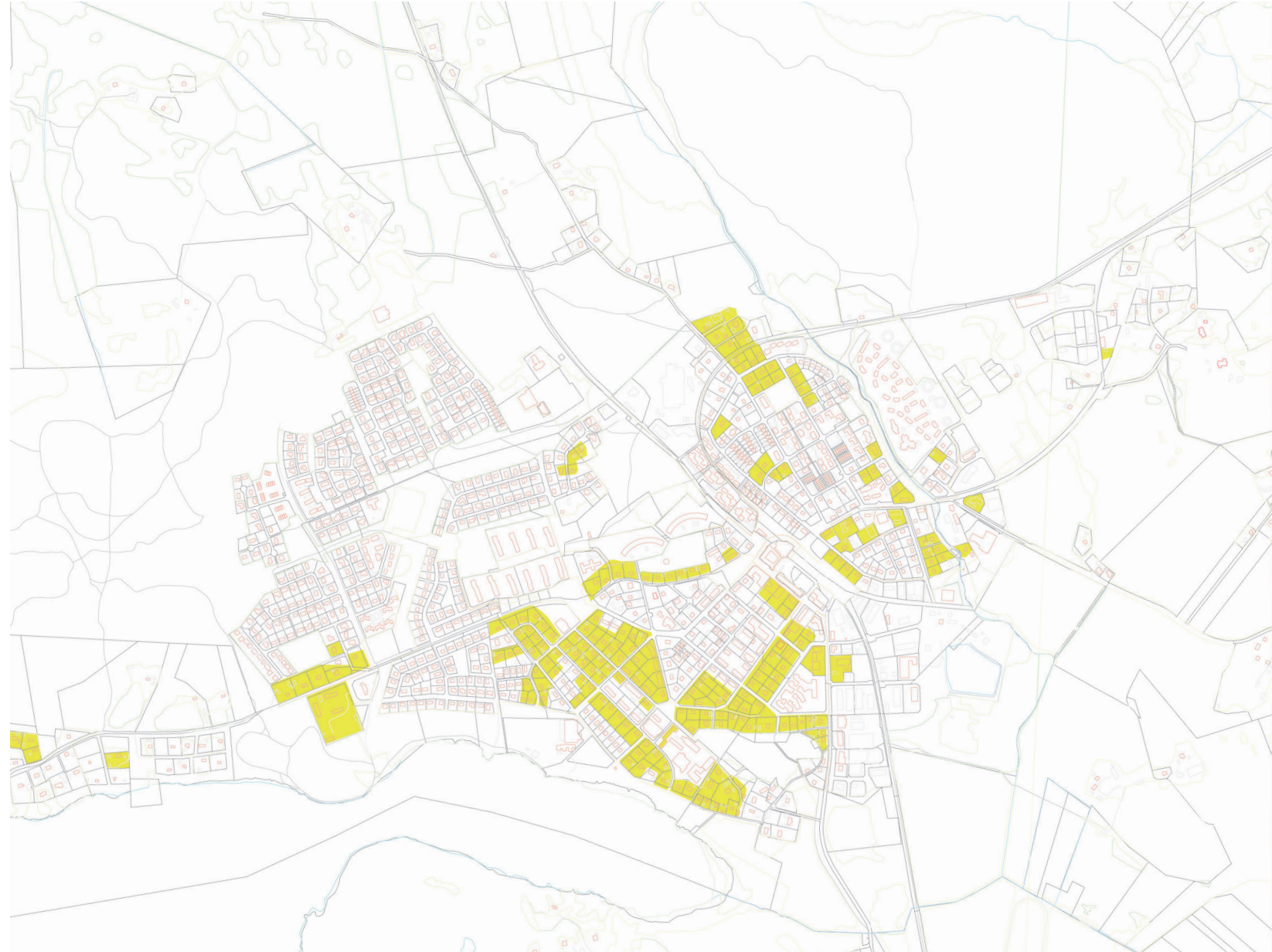
>> Bebyggelsemiljöer

1940- till 1950-tal

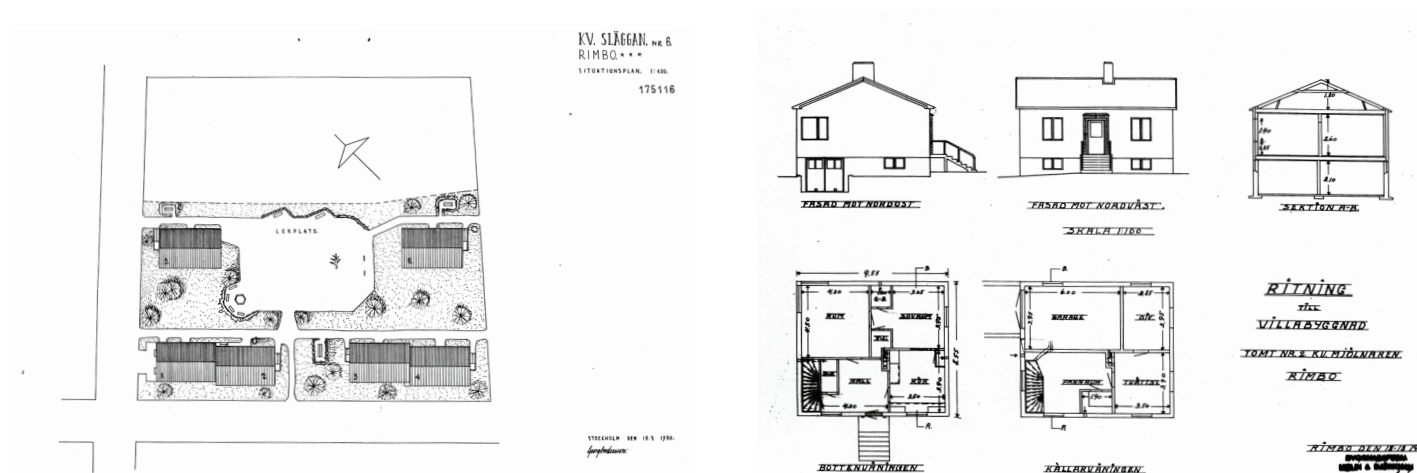
Efterkrigstiden ger som i alla delar av Sverige en expansion i byggandet. I Rimbo syns det tydligt och de äldsta delarna av centrum byggs ut med en varierad bebyggelse. Många är vad som idag kallas infill-projekt. Stadsplanen följs.

Karaktärsdrag

Gula tegelfasader och kopplade fönster i trä utan spröjs. Nytt för den ordinära villabebyggelsen är förskjutna byggnadskroppar i ett plan. Typiskt är också villor placerade inskjutna på tomterna. Fortfarande är många hus av enkel karaktär i 1 eller 1 ½ plan.

Till höger: Planritning över tomt med två villor från tiden kring 1950. Mitten: Ritning till 1940-talsvilla i kv. Mjölaren. Längst till höger: Det "nya" centrumhuset längs Köpmangatan i kv. Bagaren.

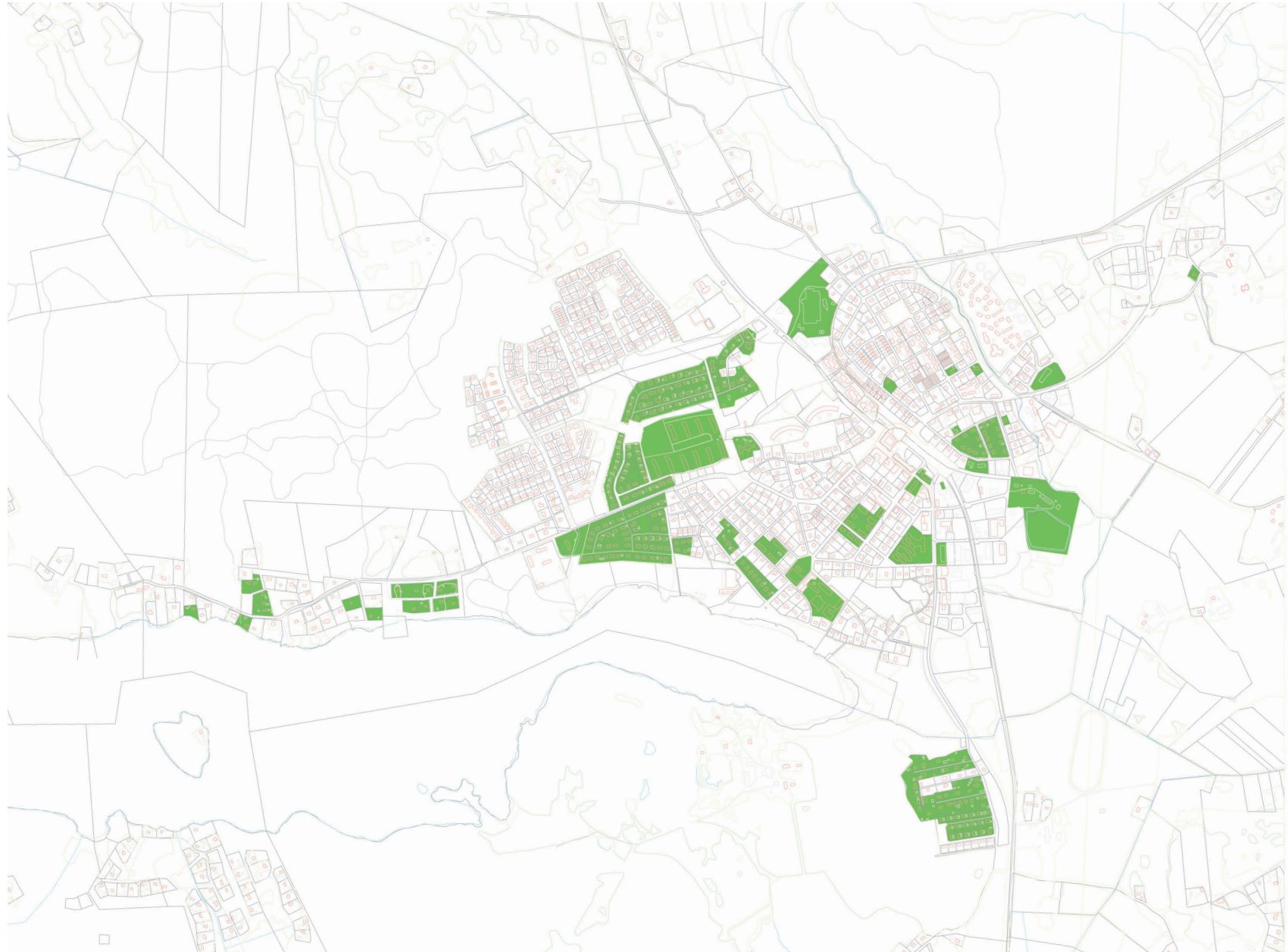
>> Bebyggelsemiljöer

1960-tal

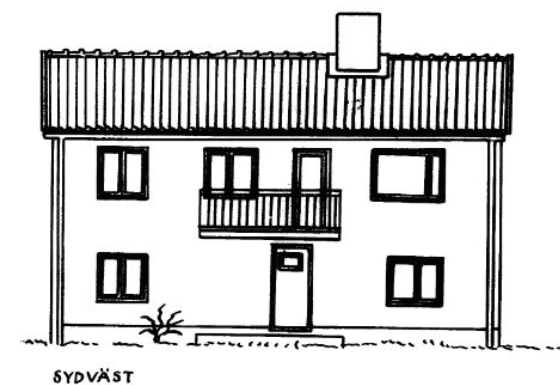
Under 1960-talet genomgick orten en stor expansion med ett flertal nya villaområden men även ett antal flerbostadshus. Landstingstvätten etablerades 1965 vilket kom att bli en stor arbetsplats vilken bidrog till en märkbar inflyttning till orten. Vid denna tid börjar det även byggas mindre fritidshus längs med gamla landsvägen i väster. På den gamla marknadshagen uppfördes av HSB runt 270 bostäder i flerbostadshus, en byggnadstyp som fick en mycket stor utbredning under årtiondet.

Karaktärsdrag

Flerbostadshus med representativa entrépartier med gladsade portar i trä. Fasader i kalksandsten ("mexitegel") och fritidshus med enkel karaktär.

Till höger: En ritning på Villa Soldal i Vallby från 1960 med tydligt kvadröjande drag från tidigare decennier. Längst till höger: Villa från 1960-talsområdet Asplund.

>> Bebyggelsemiljöer

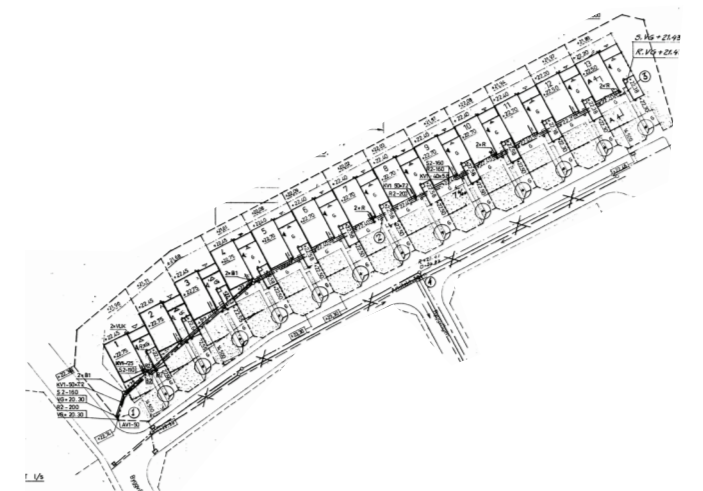
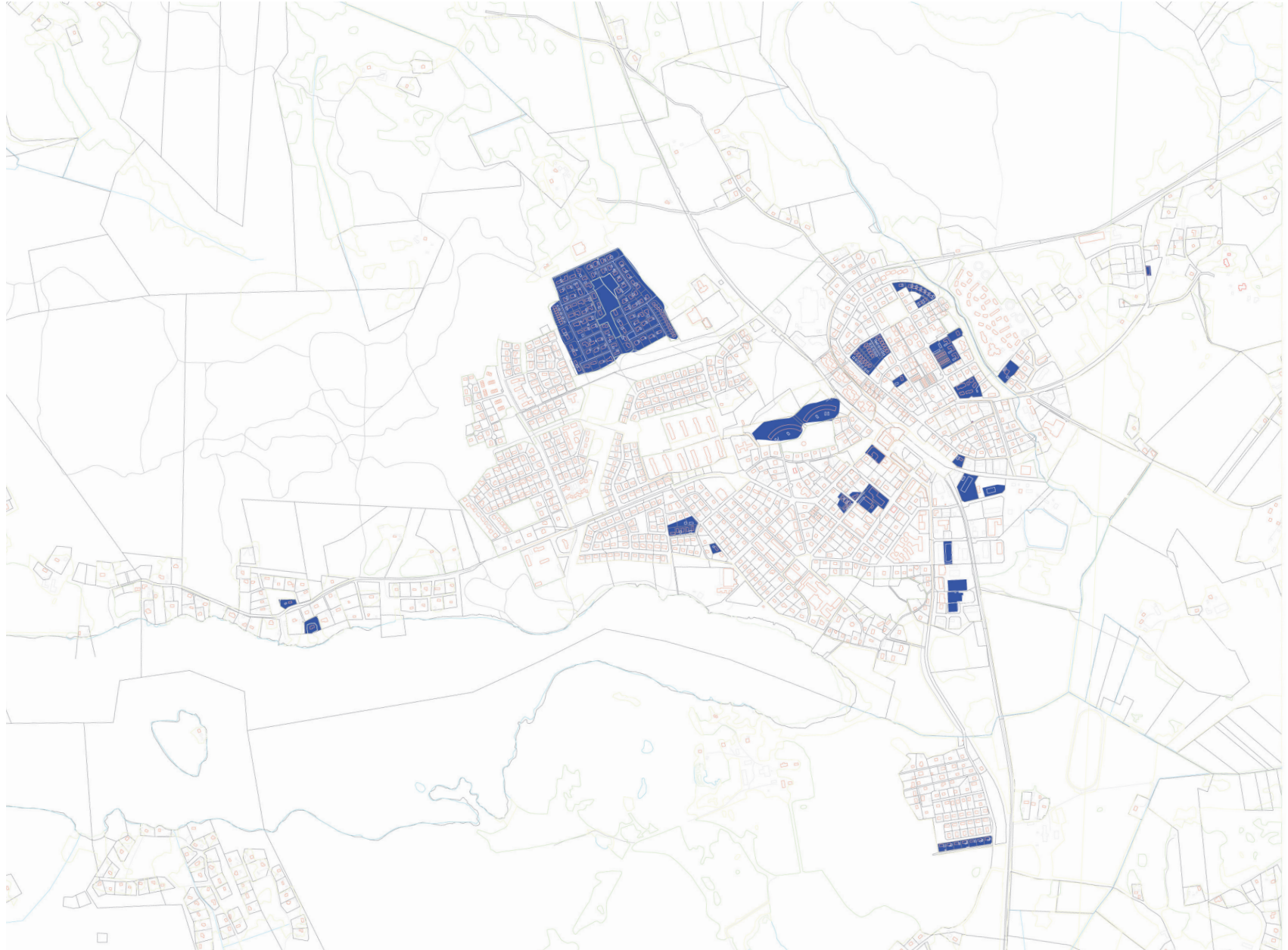
1970-tal

Nya centrumhuset uppfördes 1975-76, vilket ersatte ett flertal äldre affärsbyggnader i centrum. "Bananhusen" uppfördes i början av decenniet. En typologi som var ny var kedjehusen, vilka uppfördes på Bålbros gamla ägor tillsammans med ett större antal villor.

Karaktärsdrag

Tidstypisk låg centrumbebyggelse som uppfördes för att modernisera vad man tyckte var gamla, slitna och omoderna byggnader som inte längre kunde fylla sin funktion.

Flerbostadshus med sparad naturmark inpå knuten och kedjehus med integrerade garage.

Till höger och mitten: "Bananhusen", uppförda 1970-71.
Längst till höger: plan kedjehus, Arkitektvägen 1976.

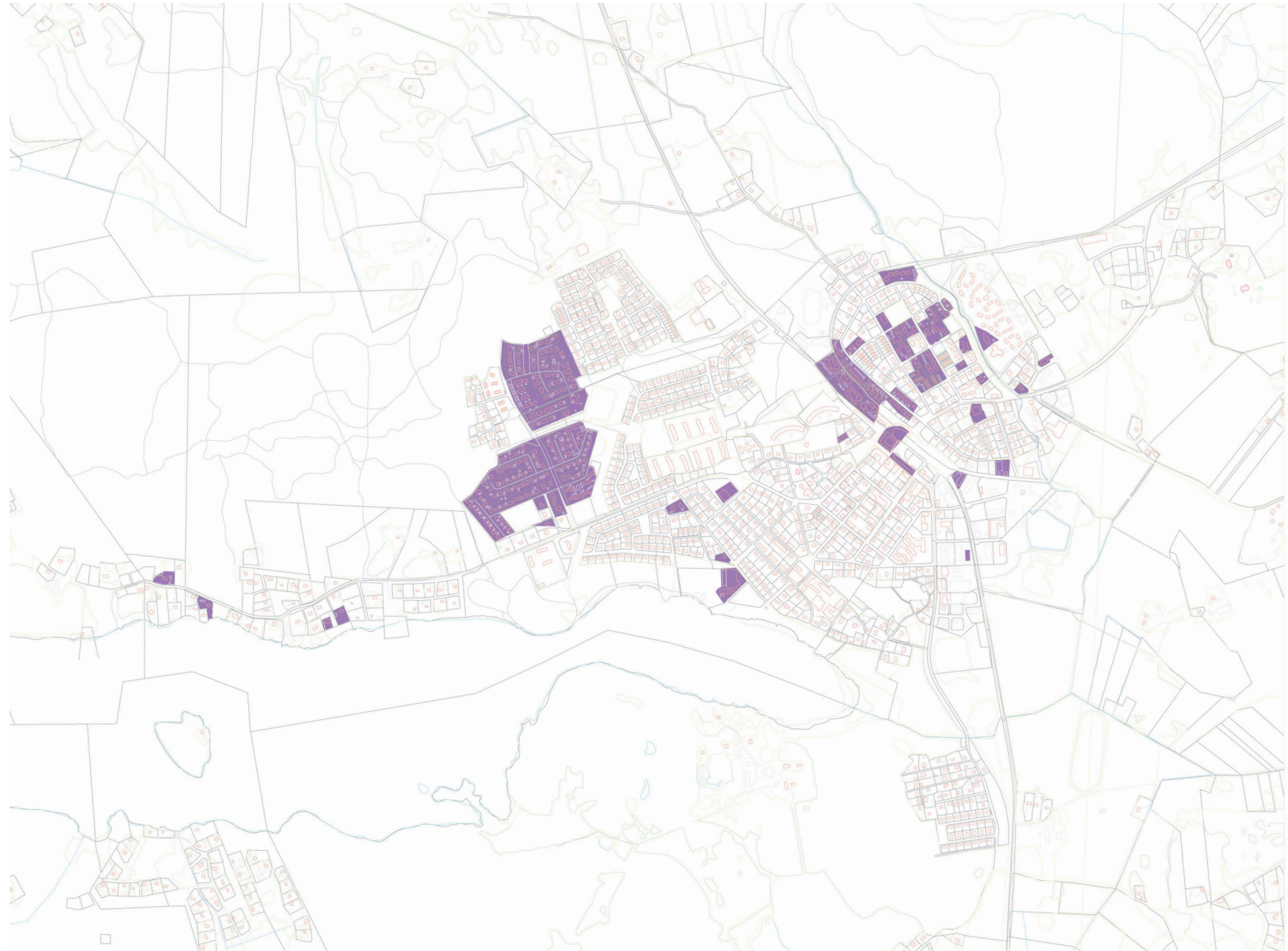
>> Bebyggelsemiljöer

1980- till 1990-tal

I samband med att järnvägsspåren togs bort genomfördes en omgestaltning och förtätning av ortens centrala delar, särskilt över den tidigare bangården. Två större villaområden byggdes ut i ortens västra del, med övervägande enplansvillor.

Karaktärsdrag

Bebyggelsen på orten från denna tid har en viss post-modern karaktär med utformning som ansluter till äldre bebyggelse på ett sätt som de föregående decennierna inte gjort. Vanligt förekommande är fasadmaterial som rödfärgad träpanel och taktäckning med betongpannor. Flerbostadshusen har en viss storgårdskaraktär med semislutna gårdsrum, en kontrast mot tidigare decenniers flerbostadshusstrukturer med i regel fristående lameller.

Till höger: Flerbostadshus i kv. Åkaren från 1996, av Götenehus. Mitten: Flerbostadshus i kv Lokstallet. Längst till höger: Den stora centrumbyggnaden med mataffär i bottenvåningen.

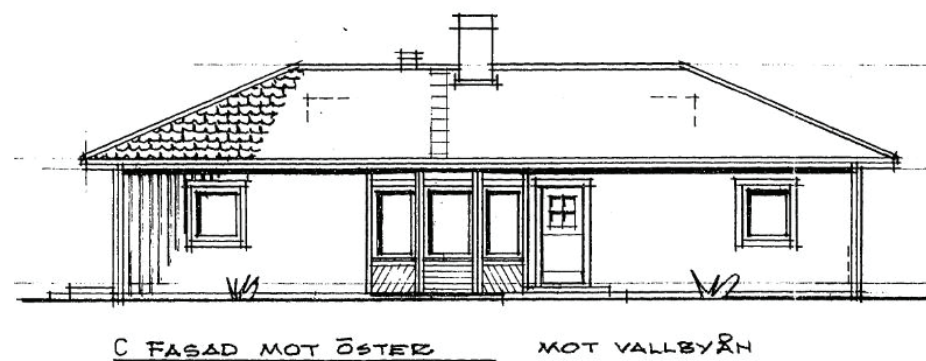
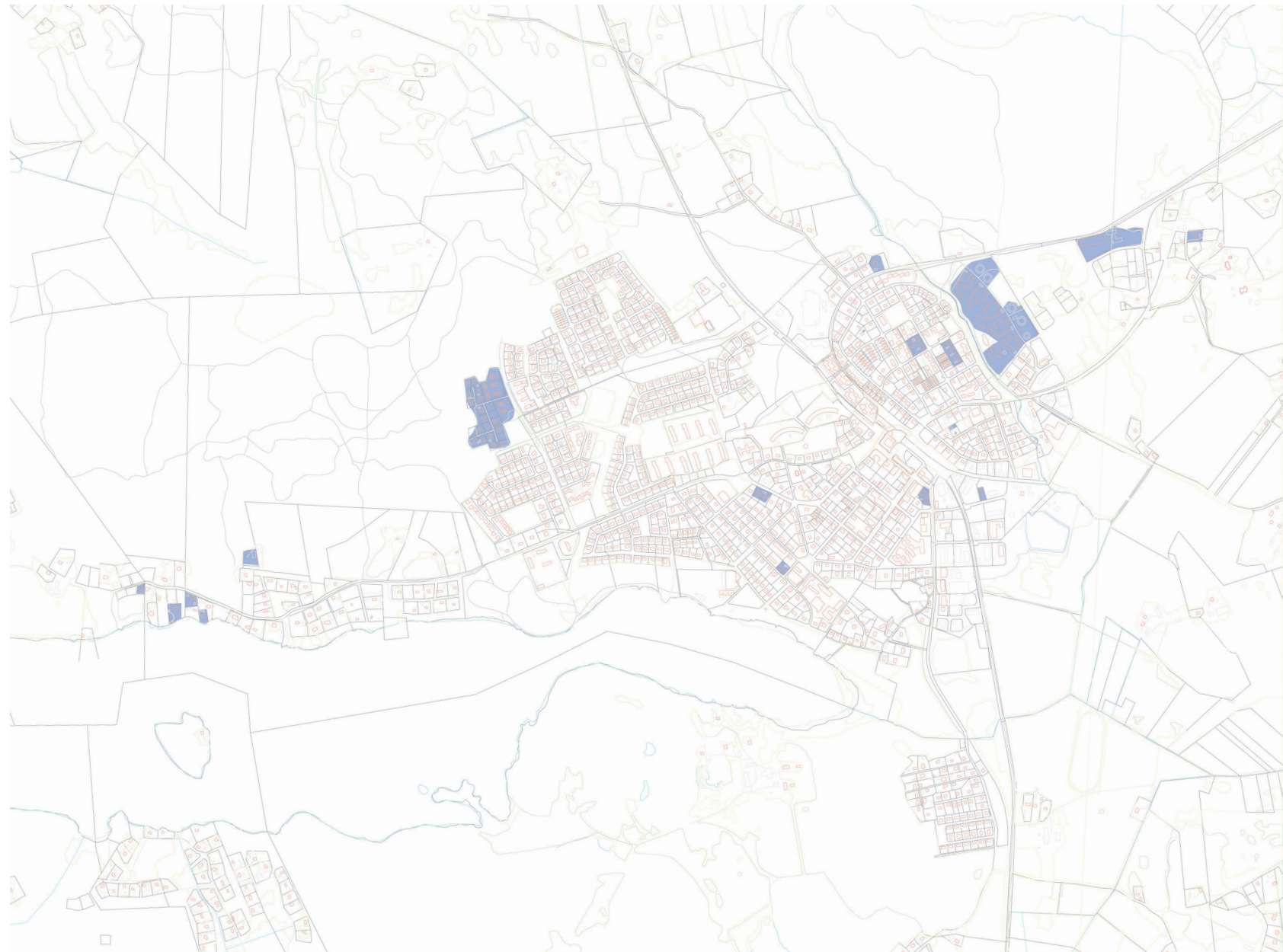
>> Bebyggelsemiljöer

2000- till 2010-tal

Under 2000-talet har ett större flerbostadshus tillkommit i Vallby samt några mindre förtätningsprojekt i de centrala och västra delarna av orten. Väster om Väster torpsvägen har även ett mindre villaområde byggts.

Karaktärsdrag

Villabebyggelsen och förtätningsprojekten har en till omkringliggande bebyggelse anpassad utformning med många kataloghus, ofta med träpanel och tegeltak. Flerbostadshus är småskaliga i två våningar, med putsade fasader och en utmärkande tidstypisk asymmetrisk fönstersättning.

Till höger: Ritning till villa i Håsta, från 2003, av Karis Bygg i Rimbo. Längst till höger: Flerbostadshus i Vallby.

>> Bebyggelsemiljöer

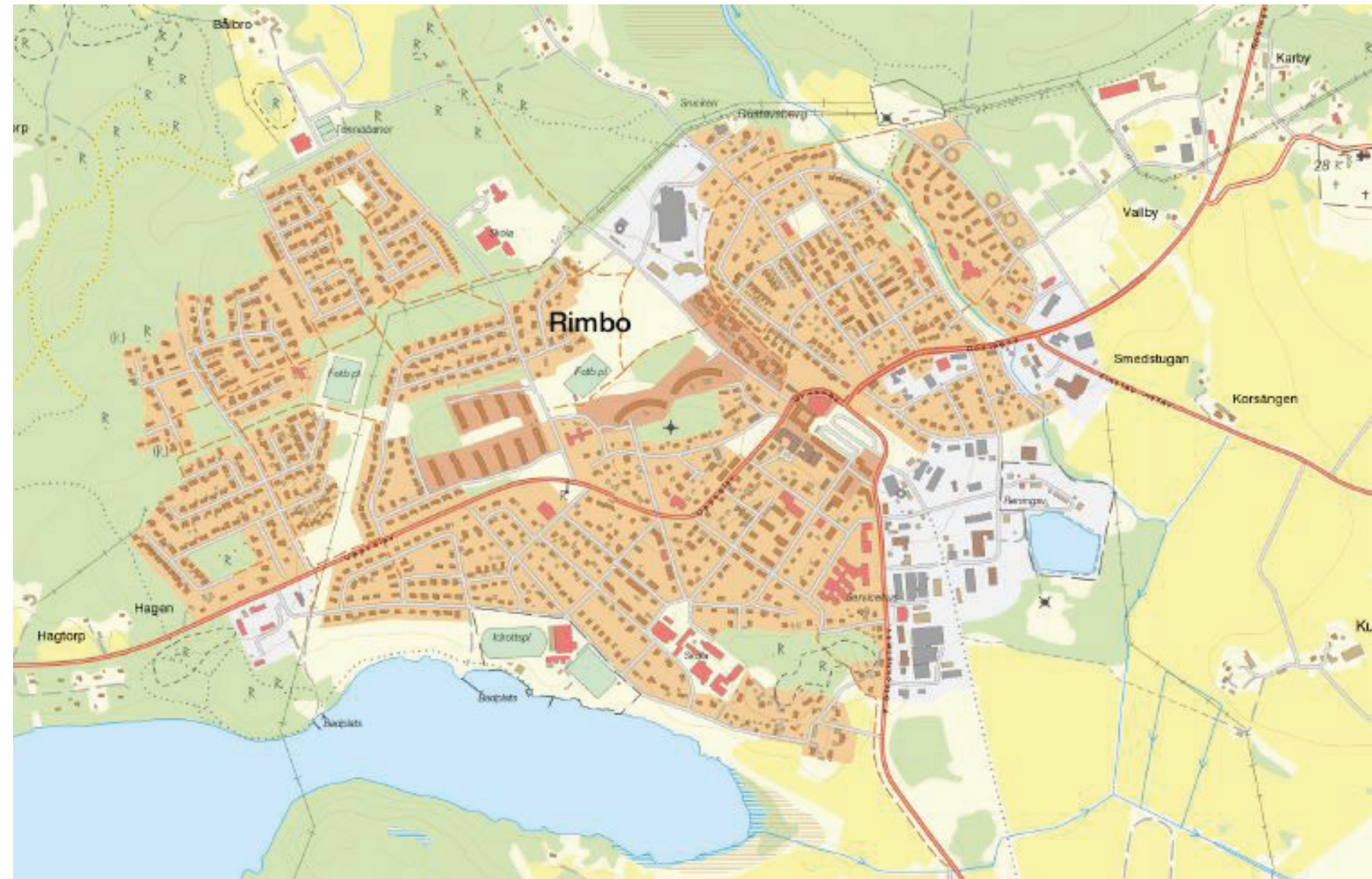
Industrimiljöer

I Rimbos norra och östra delar finns ett flertal småskaliga industri- och verksamhetsmiljöer. Grunden till behovet av järnvägsförbindelse till både Uppsala och Stockholm var frakten av bl.a. tegel och sågverksprodukter. Centralt placerat vid infarten till Rimbo från söder fanns Tomta tegelbruk och åt nordväst låg snickerifabriken. Platsen för tegelbruket är idag fortfarande en industrimiljö, med i huvudsak låga kontors- och lagerbyggnader med blandad verksamhet. Mejeriet lade ner verksamheten 1959, byggnaden har därefter använts till annan verksamhet.

Karaktärsdrag

Nuvarande industribebyggelse skiljer sig åt i ålder och utformning varpå några gemensamma särdrag är svåra att urskilja. I en del finns den ursprungliga verksamheten kvar, andra har fått nya funktioner. Gemensamt för industribebyggelsen i Rimbo är dock den rationella utformningen. Byggnaderna har utformats utan en utpräglad arkitektonisk gestaltungsambition. Där är det gamla mejeriet är en god representant, med sin modernistiska karaktär i stora drag bevarad.

Bebyggelsens ofta gradvisa utbyggnadsfaser kopplade till ökade eller förändrade behov har inneburit en förhållandevis osentimental inställning där arkitektoniskt uttryck varit sekundärt.

Rimbos kulturhistoriska karaktär och fortsatta utveckling

Utgångspunkter

Rimbos långa historia skiljer sig inte nämnvärt från många äldre orter på landsbygden, utvecklingen har sakteliga gått från jordbruksbygd till en modern ort med flerbostadshus, centrum och samhällsservice. Som flertalet småorter och samhällen i Uppland finns även en medeltida stenkyrka kring vilken den första bebyggelsen växte fram. En tydlig skillnad från övriga orter är att Rimbo redan på 1800-talet fick en järnvägsförbindelse till en stor stad, i detta fall Stockholm. Det förändrade Rimbo på ett avgörande sätt och utvecklingen tog ordentlig fart under de första decennierna av 1900-talet med utnämmandet till municipalsamhälle 1915. Den lilla stadsbilden har skapats av järnvägen med sågverk, tegelbruk och kvarn som yttre ram. Stegvis har sedan samhället brett ut sig och industrimiljöerna har inlemmats i stadskvarter.

Landskap och topografi

Rimbo socken ligger i den del av Norrtälje kommun som räknas till slättbygden, med god odlingsmark. Landskapet präglas av den långa kontinuiteten som jordbruksbygd med betes- och åkermark. Som en del av det uppländska historiska kulturlandskapet ingår Rimbo i de orter som har en tusenårig historia att förhålla sig till. Hela området är mycket fornlämningsrikt.

Placeringen mellan sjöarna Syningen i norr, Kundbysjön i öster och Långsjön i söder skapar naturliga gränser mot omgivande byggder. Strax nordväst ligger också den större sjön Skedviken. Den medeltida sockenkyrkan är placerad i relation till de tre sjöarna. Både kyrkan och kyrkbyn ingår i ett Riksintresse för kulturmiljövården.

Bebyggelse och stadsplan

Framväxten av Rimbo har skett gradvis med vissa etapper som har gett större avtryck än andra. Framträdande är dock den blandade bebyggelsen från alla tidsepoker. Det går att skönja framförallt i centrala Rimbo där många äldre hus rivits och varteftersom ersatts av nya byggnader. Byggnadsbeståndet löper över hela 1900-talet med ett mindre antal byggnader från 1800-talet samt nytillkomna byggnader från 2000-talet.

Stadsplanen från 1920 har styrt hur den centrala delen av Rimbo har utvecklats. De olika bostadsområdena som tillkommit efterhand är framförallt låga flerbostadshus av lamellhustyp och fristående småhus. Såväl byggnadsvolymer som byggnadssätt växlar vilket givit en naturlig variation i stadsbilden.

Fritidshusbebyggelsen med spridd, oregelbundet framväxt bebyggelse är ett annat tematiskt inslag i Rimbos utveckling - där också byggnaderna förändrats över tid som ett resultat av nya behov som uppstått när de bytt funktion till permanentboende.

Riktlinjer

Landskapet

Anpassa infrastrukturförändringar till landskapets ursprungliga och bebyggelsens givna förutsättningar och historiska kontext.

Bevara öppenheten vid infarterna till Rimbo - för att möjliggöra upplevelsen av relationen till det omgivande landskapet.

Visa stor hänsyn till äldre jordbruksbebyggelse och gårdar med omgivande åker- och betesmark för att bevara kopplingen och förståelsen för ortens uppkomst och historiska utveckling.

Ny bebyggelse bör vara landskaps- och topografianpassad för att ansluta till och fortsätta bygga på den bebyggelseutveckling som Rimbo genomgått historiskt och i modern tid under 1900-talet.

Stärka det förlorade sambandet med kyrkan och den tidigare kyrkbyn som gick förlorat när Rimbo utvecklades som järnvägsknutpunkt och centrum flyttades till Håsta.

Planstruktur

Varierade kvarters- och tomstorlekar med diversifierad utformning samverkar med det gradvisa utbyggda samhället och relaterar till den tidiga villabebyggelsen kring sekelskiftet 1900.

Ta hänsyn till vägdragningar och platsbildningar samt den rumslighet som stadsplanen från 1920 angav.

Sammanhållna mindre kvarter med tät bebyggelse av småhus ansluter till den traditionella sammanhållna bystrukturen och återfinns också i de villaområden som tillkom på mitten av 1900-talet.

Bebyggelse

Låga byggnadsvolymer harmonierar både med det traditionella jordbrukslandskapets byggnader och den i övervägande majoritet låga byggnadsbeståndet i Rimbo.

Småhusen som fristående låga bostadshus är den bygg-

nadstyp som har starkast historisk förankring. För att anknyta till befintlig bebyggelse bör utgångspunkten vara att nya småhus samverkar med varierade tomtstrukturer. Stora enhetliga områden med endast småhusbebyggelse utan variation i vare sig arkitektur eller planläggning samspekar i lägre grad.

Återupprätta Rimbo kyrkas byggnadsstatus i orten. Kyrkan var fram till slutet på 1800-talet socknens mittpunkt och samlingsplats. När nya centrala funktioner i samhället växte upp kring järnvägsstationen tappade kyrkan sin naturliga roll som huvudpunkt och viktigaste byggnadsverk. Idag har kyrkan och den omgivande äldre bebyggelsen en otydlig roll i ortens utkant.

Bevara den kvarvarande äldre bebyggelsen från stationssamhällets tid och den tidiga 1900-talet. Byggnaderna från tiden är mycket viktiga lokalthistoriska komponenter med både personhistoriska och byggnads-historiska värden.

Industri- och handel

Placera nya handels- och industribyggnader där de äldre verkstadsmiljöerna är och var belägna. De befintliga industrimiljöerna har en redan etablerad plan- och bebyggelsestruktur i förhållande till omgivningen och senare tillkommen bebyggelse har anpassats till dem.

Nya handels- och industriområden kan ha en mycket dominerande effekt i landskapet och i volymer och avsaknad av gestaltad arkitektur upplevas påfallande ensartade. Idag finns inte den typen av dominant bebyggelsemiljö i Rimbo. Genom att utveckla befintliga och äldre industrimiljöer betonas också det lokalthistoriska arvet från produktionssamhället på 1800-talet.

Källor

Litteratur

(red.) Andersson, Hans m.fl., Rimbo Hembygdsförening, *Rimbo 100 år – 1915-2015*, Järfälla 2015

Cassel, Helena, *Stockholmsregionens kulturhistoriska miljöer*, Region- och trafikkontoret 1989

Nilsson, Lars, *Den urbana transitionen – Tätorterna i svensk samhällsomvandling 1800 – 1980*, Stockholm 1989

Sjuhundrabygden – årsskrift 1989, 1991 – 1996, 1999 – 2002, 2004 – 2007, 2009 – 2011, 2014 – 2015, Fasterna hembygdsförening m.fl.

Stockholms läns hembygdsförbund skriftserie nr 10, Täby hembygdsförening skriftserie nr 19, *Roslagsbanan och bygden 1885-1985*, Vallentuna 1985

Lantmäteriet

Historiska kartor

Ortofoto

Arkiv

Norrtälje kommun, byggnadsnämndens arkiv

Bygglovhandlingar

Planhandlingar

Bebyggelseinventering Rimbo 1970

Stockholms läns museum

Foton

Flygbilder

Järnvägmuseets samlingar

Foton

Rapporter och handlingar

PM Kulturmiljö, Natur- och kulturmiljö Rimbo, Per Berglund SWECO, 2015-05-11

Rapport 2014:27, *Smedsmora – Arkeologisk utredning inom fastigheterna Smedsmora 1:6 och 1:8-26, Rimbo socken, Norrtälje kommun, Uppland, Tove Stjärna Stockholms läns museum, 2014*

Norrtälje kommun: *Förslag till fördjupning av översiktsplan för Rimbo samhälle i Norrtälje kommun*, antagen av kommunfullmäktige 2010-05-10

Övrigt

Stads- och kommunhistoriska institutet - www.ortshistoria.se

Nyréns Arkitektkontor
2018